

Vergaderjaar 2018–2019

29 924

Toezichtsverslagen AIVD en MIVD

Nr. 178

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 februari 2019

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de hoofdlijnen van het MIVD Jaarplan 2019. Het gehele Jaarplan is een staatsgeheim gerubriceerd document en wordt daarom slechts met de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CIVD) gedeeld.

Nationale veiligheid en de rol van de MIVD

De huidige veiligheidssituatie is complex en buitengewoon onvoorspelbaar. De MIVD verwacht dat de bedreiging van de Europese veiligheid de komende jaren substantieel toeneemt en ook de Nederlandse veiligheids- en defensiebelangen zal raken. Naast bestaande dreigingen die uitgaan van fragiele staten, jihadistisch terrorisme, regionale crises en dergelijke, zal de dreiging van spionage en cyberaanvallen toenemen. Niet-statelijke actoren zijn verantwoordelijk voor een groot deel van deze dreigingen, maar naar verwachting neemt het aandeel van statelijke actoren daarin toe vanwege spanningen als gevolg van groeiende geopolitieke tegenstellingen.

De Nederlandse krijgsmacht staat voor de taak om deze complexe en veelzijdige dreigingen het hoofd te bieden in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde, vredeshandhaving en het beschermen van de territoriale integriteit. Dit vereist een uitstekende inlichtingenondersteuning door de MIVD. De MIVD doet onderzoek in binnen- en buitenland op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017). Daarbij wordt onder andere intensief samengewerkt met buitenlandse partnerdiensten, de AIVD, de NCTV en het DCC.

Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv2017)

Op 1 mei 2018 is de Wiv 2017 in werking getreden. Met deze wet zijn de bevoegdheden van de diensten gemoderniseerd en de waarborgen voor de privacy aanzienlijk verstevigd ten opzichte van de oude wet. In aanloop

naar de inwerkingtreding van de wet is een belangrijk deel van de capaciteit van de MIVD ingezet ter voorbereiding op de implementatie. Inmiddels is gebleken dat de implementatie van de Wiv 2017 de MIVD zwaarder belast dan bij de totstandkoming van de wet door de dienst is onderkend. De versterking van de waarborgen grijpen nog dieper in op de kern van het werk van de dienst, namelijk de verwerving en verdere verwerking van gegevens, dan vooraf verwacht.

Daarnaast geldt dat moderne en hoogwaardige ICT-faciliteiten zeer belangrijk zijn voor een effectieve en Wiv-conforme taakuitvoering. Het aanpassen van de ICT-faciliteiten en werkprocessen aan de nieuwe wet kost tijd en vraagt om investeringen waarbij ook de achterstand op ICT-gebied moet worden weggewerkt. Dit heeft nadrukkelijk de volle aandacht. Defensie investeert de komende jaren in ICT bij de MIVD, oplopend tot 20 miljoen euro extra structureel.

Een deel van de capaciteit van de MIVD zal in 2019 gaan naar een zorgvuldige implementatie van de wet inclusief de daarin neergelegde essentiële waarborgen voor de bescherming van de rechten van de burger. Gelijktijdig met de implementatie van het nieuwe wettelijke kader dient de operationele taakuitvoering van de MIVD en daarmee de bescherming van de nationale veiligheid doorgang te vinden. Deze combinatie vormt een uitdaging.

Geïntegreerde Aanwijzing Inlichtingen- en Veiligheid

De MIVD doet onderzoek op basis van de Geïntegreerde Aanwijzing Inlichtingen- en Veiligheid (GA I&V). De GA I&V beschrijft de behoefte aan inlichtingen door de verschillende behoeftezoekers en vormt daarmee de basis voor de jaarplannen van de MIVD en AIVD. In 2018 is in nauwe samenwerking tussen de behoeftezoekers en de diensten een nieuwe GA I&V tot stand gekomen voor de periode 2019–2022. Dit is de eerste GA I&V onder de Wiv 2017.

Prioriteiten en accenten 2019

De onderzoeken van de MIVD zijn niet alleen gericht op het inzichtelijk maken van alle aspecten van bestaande, reeds gekende dreigingen, maar ook op tijdig onderkennen en duiden van nog ongekende dreigingen. Hieronder worden per aandachtsgebied de hoofdlijnen beschreven van het MIVD onderzoek.

Landenonderzoek

Het landenonderzoek biedt de Nederlandse overheid en krijgsmacht informatie en handelingsperspectief ten behoeve van conflictpreventie en conflictbeheersing. De MIVD doet in 2019 onder meer onderzoek naar Afghanistan, Mali, Syrië en Irak. Tevens wordt de inzet van Nederlandse militairen in het kader van *enhanced Forward Presence* (eFP) ondersteund. Daarnaast doet de MIVD samen met de AIVD onderzoek naar de politieke en sociaaleconomische crisis in Venezuela en de mogelijk uitstralingseffecten richting het Koninkrijk.

Contraproliferatie en proliferatie van militaire technologie

Massavernietigingswapens vormen een grote bedreiging voor de internationale vrede en veiligheid. Nederland heeft verdragen ondertekend die erop gericht zijn om de proliferatie van dergelijke wapens tegen te gaan. De AIVD en de MIVD doen gezamenlijk onderzoek naar landen die ervan worden verdacht dat zij, in strijd met die verdragen,

werken aan het ontwikkelen van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen of daar al over beschikken.

De MIVD doet tevens onderzoek naar militair technologische ontwikkelingen in andere landen en de proliferatie van hoogwaardige militaire technologie en wapensystemen naar crisisgebieden, zodat de Nederlandse krijgsmacht op de juiste wijze kan worden uitgerust tegen bestaande en toekomstige dreigingen.

Spionage en beïnvloeding

Spionage, beïnvloeding en sabotage vormen een ernstige en groeiende dreiging voor Nederland en zijn bondgenoten. Staten met grote geopolitieke ambities zijn op zoek naar informatie om hun krijgsmacht te moderniseren, hun economie te versterken of politieke besluitvorming te beïnvloeden. Het kan hierbij gaan om klassieke spionage, maar ook om digitale spionage en, steeds vaker, een combinatie van beide. Hacken biedt mogelijkheden voor sabotage en beïnvloeding van politieke en bestuurlijke besluitvorming of de publieke opinie door het gebruik van gehackte informatie. Ook door middel van overnames of investeringen trachten landen informatie te bemachtigen of strategische afhankelijkheden te creëren.

Radicalisering en extremisme

Het onderzoek naar verschijnselen van radicalisering, van welke vorm dan ook, onder Defensiepersoneel wordt gecontinueerd in 2019. Oogmerk van dit onderzoek is ongewenst gedrag tijdig te signaleren. De MIVD adviseert over te treffen maatregelen om deze dreigingen te signaleren en het hoofd te bieden. Het bevorderen van *awareness* en *understanding* vereist permanente aandacht.

Hoofdpijnen andere taken en doelstellingen 2019

Naast de hierboven beschreven prioriteiten en accenten, wordt hieronder inzicht gegeven in de overige taken en doelstellingen voor 2019.

Veiligheidsonderzoeken

De MIVD heeft tot taak om veiligheidsonderzoeken uit te voeren, zoals bedoeld in de Wiv en in de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo). Sinds 1 oktober 2018 werken de AIVD en MIVD samen in de Unit Veiligheidsonderzoeken (UVO). Daarmee is uitvoering gegeven aan de aanbeveling van de commissie-Dessens om een gemeenschappelijke organisatie voor veiligheidsonderzoeken te vormen. In 2019 wordt invulling gegeven aan het advies van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) om het beleid van veiligheidsonderzoeken tussen de AIVD en de MIVD te harmoniseren.

Regeling algemene beveiligingseisen Defensieorderbedrijven (ABDO)

De ABDO-regeling schrijft voor dat Defensieorderbedrijven worden gescreend. Voor de implementatie van omvangrijke materieelprojecten en de uitvoering van bepaalde diensten is Defensie afhankelijk van derden. Naast de vereiste screening zal de MIVD in 2019 eveneens onderzoek doen naar spionage- en cyberactiviteiten die vreemde mogendheden mogelijk tegen de Defensie industrie ontplooiën. Een belangrijk aandachtspunt daarbij zijn de bedrijven die actief betrokken zijn bij de vervangingstrajecten van defensiematerieel. Het Ministerie van Defensie gaat met de Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid

(NIDV) intensiever samenwerken op het gebied van cybersecurity, met als doelstelling de (digitale) beveiliging van de Nederlandse defensie-industrie te versterken en de defensiebedrijven bewuster te maken van de dreiging.

Co-locatie AIVD en MIVD

Zoals vermeld in de jaarplanbrief van de AIVD die op 21 december 2018 (Kamerstuk 30 977, nr. 153) naar uw Kamer is gestuurd, zijn er een aantal ontwikkelingen die hebben geleid tot een nieuwe studie naar de ruimtelijke inpassing van de gezamenlijke huisvesting op de Frederikkazerne en naar de financiële consequenties. Deze studie kost iets meer tijd dan verwacht. Wij zullen u daarover binnenkort informeren.

Rapportage en verantwoording

Met deze Jaarplanbrief geef ik u inzicht in de prioriteiten en accenten voor de MIVD in 2019. Verantwoording over de uitvoering van het Jaarplan geven wij in het openbaar door middel van het jaarverslag van de MIVD. Tussentijds rapporteren wij over de voortgang via periodieke voortgangsrapportages. Deze voortgangsrapportages worden gedeeld en besproken met de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van uw Kamer.

De Minister van Defensie,
A.Th.B. Bijleveld-Schouten